

ለአሃዱ ኤፍ ኤም ራዲዮ-በማወቅም ሆነ ባለማወቅ ህዝባችንን በተሳሳተ መረጃ እንዳናደናግር ብንጠነቀቅ!

የካቲት 26 ቀን 2010 ዓ.ም.

ከ ብርሃኔ በርሄ

የካቲት 21 ቀን 2010 ከከምሽቱ 1 ሰዓት በፊት የጠቅላይ ሚኒስትር ምርጫን በሚመለከት ያቀረባችሁትን ትንታኔአዊ ዜና አዳምጫለሁ። በትንታኔአዊ ዜናዬ በኢህአዴግ ለጠቅላይ ሚኒስትርነት የተመረጠው እጩ ለህዝብ ተወካዮች ምክር ቤት ቀርቦ በምክር ቤቱ ከግማሽ በላይ ድምጽ መፅደቅ እንደሚኖርበት ገልፃችኋል። እንደዚያ ያላችሁበት ምክንያት ሆነ ብላችሁ ላይሆን ይችላል። ሁላችንም ቢሆን ባለማወቅ የምንሳሳትባቸው አጋጣሚዎች ሊኖሩ ይችላሉ። የሆነ ሆኖ ለህዝብ ያስተላለፋችሁት መልእክት በሚከተለው ምክንያት ትክክል አይደለም።

1. የኢፌዴሪ ህገመንግስት፡-

- አንቀፅ 56- በምክር ቤቱ አብላጫ መቀመጫ ያገኘ የፖለቲካ ድርጅት ወይም ጣምራ ድርጅቶች የፌዴራሉን መንግስት የህግ አስፈጻሚ አካል ያደራጃል/ያደራጃሉ፤ ይመራል/ይመራሉ
- አንቀጽ 73(1)-ጠቅላይ ሚኒስትሩ ከህዝብ ተወካዮች ምክር ቤት አባላት መካከል ይመረጣል
- አንቀፅ 73(2)- በህዝብ ተወካዮች ምክር ቤት አብላጫ መቀመጫ ያገኘው የፖለቲካ ድርጅት ወይም ያገኙ የፖለቲካ ድርጅቶች የመንግስት ስልጣን ይረከባል/ይረከባሉ/

የሚሉ ድንጋጌዎችን አስፍሯል።

- 2. በህገመንግስቱ አንቀፅ 56 መሰረት በአሁኑ ተጨባጭ ሁኔታ የህግ አስፈጻሚውን አካል የማደራጀት ስልጣን የተሰጠው ለኢህአዴግ ብቻ ነው። በዚህም ምክንያት የስራ አስፈጻሚው ቁንጮ የሚሆነው ጠቅላይ ሚኒስትር ምርጫ ለሌሎች አካላት(ከኢህአዴግ ውጭ ላሉት) ድርድር አይቀርብም። በድምጽ እንዲወሰንም አይደረግም። በህገመንግስታችን የትኛውም ክፍል ወይንም አንቀጽ የጠቅላይ ሚኒስትሩ ምርጫ በህዝብ ተወካዮች ምክር ቤት አብላጫ ድምፅ እንደሚፀደቅ አልተደነገገም።
- 3. በአንቀጽ 73(1)-ጠቅላይ ሚኒስትሩ ከህዝብ ተወካዮች ምክር ቤት አባላት መካከል ይመረጣል የሚለው ድንጋጌም ቢሆን የህዝብ ተወካዮች ምክር ቤት አባል ያልሆነ ሰው በጠቅላይ ሚኒስትርነት ሊመረጥ እንደማይችል የሚደነግግ እንጂ በህዝብ ተወካዮች ምክር ቤት ድምፅ እንደሚሰጥበት የሚደነግግ አይደለም።
- 4. በአንቀፅ 73(2)- በህዝብ ተወካዮች ምክር ቤት አብላጫ መቀመጫ ያገኘው የፖለቲካ ድርጅት ወይም ያገኙ የፖለቲካ ድርጅቶች የመንግስት ስልጣን ይረከባል/ይረከባሉ/ የሚለው ድንጋጌም ቢሆን ጠቅላይ ሚኒስትሩን በምክር ቤቱ የማሰየም ስልጣን ለአሸናፊው የፖለቲካ ድርጅት ብቻ መስጠቱን ያመለክታል። በዚህ ድንጋጌ መሰረት

በምክር ቤቱ መቀመጫ ያላቸው የተቃዋሚ ድርጅቶች ቢኖሩ(የተሸነፉ) ጠቅላይ ሚኒስትር ሊሆን የሚችል አባላቸውን ለወድድር ማቅረብ አይችሉም። ይህም ማልት በምክር ቤቱ ውስጥ የጠቅላይ ሚኒስትር ምርጫ ወድድር አይካሄድበትም ማለት ነው። ይህም ጠቅላይ ሚኒስትርን ማቅረብ ጨምሮ መንግስት የመመስረት ስልጣን የተሰጠው አብላጫ መቀመጫ ላገኘው የፖለቲካ ድርጅት በመሆኑ በህዝብ ተወካዮች ምክር ቤት አባላት ድምጽ አይሰጥበትም የሚለውን ያመለክታል። በገዥው ፓርቲ ለጠቅላይ ሚኒስትርነት የተጠቀመው ሰው የድምጽ ቆጠራ ማድረግ ሳያስፈልገው (acclamation) ሹመቱ ተቀባይነት ያገኛል። አክላሜሽን ደግሞ የቀረበውን ጠቅላይ ሚኒስትር ለመቀበል ወይንም ላለመቀበል ድምጽ መስጠት ማለት አይደለም። ምክር ቤቱ በሚሰጠው ድምጽ በአሸናፊው ፓርቲ የቀረበው ጠቅላይ ሚኒስትር የመውደቅ እድል የሚኖረው ከሆነ ድርጊቱ አንቀፅ 56ን እና 73/2/ን የሚፃረር ወይንም የሚጥስ ይሆናል። ስለሆነም ድምፅ አይሰጥበትም። ሁላችንም በማወቅም ሆነ ባለማወቅ ህዝባችንን በህገመንግስቱ ባልተደነገገ አስተሳሰብና ግንዛቤ እንዳናሳስት ጥንቃቄ የማድረግ ሀላፊነት አለብን።

ለህገመንግስታዊ ድንጋጌው አንድ የተግባር ማረጋገጫ ላስታወስ። ወቅቱ ክቡር ፕሮፌሰር በዩኒቨርሲቲ እና የድርጅት አባሎቻቸው የህዝብ ተወካዮች ምክር ቤት አባል የነበሩበት የምክር ቤት ስራ ዘመን ነው። በወቅቱ አሁንም አብላጫ መቀመጫ በመያዙ ምክንያት ስራ አስፈፃሚውን አካል የሚመራ ጠቅላይ ሚኒስትር ለምክር ቤቱ አቀረበ። የተፎካካሪ ፓርቲ አባል በበኩሉ የድርሻውን ጥቆማ ለማቅረብ ሙከራ አደረገ። ሆኖም ግን ከላይ ባቀረብነው ህገመንግስታዊ ድንጋጌ ምክንያት ጠቅላይ ሚኒስትር አቅርቦ የማሰየም ስልጣን አብላጫ መቀመጫ በማግኘቱ ምክንያት መንግስትነትን እንዲረከብ ህገመንግስታዊ ስልጣን የተሰጠው የፖለቲካ ድርጅት ብቻ እንደሆነ በወቅቱ ትችት ቀርቦበታል። በአጭር አገላለጽ አናሳ መቀመጫ ያላቸው የፖለቲካ ድርጅቶች ጠቅላይ ሚኒስትር የሚሆን አባላቸውን በጥቆማ ማቅረብ የማይችሉ ከሆነ ጠቅላይ ሚኒስትር ለመምረጥ የተጠቁሟቸው ወድድር አይኖርም ማለት ነው። የተጠቁሟቸው ወድድር የማይኖር ከሆነ ደግሞ መንግስት የመመስረት ስልጣን የተሰጠው የፖለቲካ ድርጅት ባቀረበው ጠቅላይ ሚኒስትር ላይ ድምጽ አይሰጥም ማለት ነው። ይህም እንደ ህግ ፕሪሲደንት ተቆጥሮ ከዚያን ጊዜ ጀምሮ በነበሩት የህዝብ ተወካዮች ምክር ቤት የስራ ዘመናት በምክር ቤቱ አናሳ ወንበር ያገኙ ተፎካካሪ የፖለቲካ ድርጅቶች ለጠቅላይ ሚኒስትርነት ጥቆማ ለማቅረብ ሙከራ ሲያደርጉ አልታዩም። በብዙ መልኩ ከኢትዮጵያ ጋር የሚመሳሰለውን የካናዳን ፓርላሜንታዊ ስርአት እንደምሳሌ ከወሰድን ደግሞ የገዢው ፓርቲ ሊቀመንበር ያለምንም ድምጽና ወድድር ጠቅላይ ሚኒስትር የሚሆንበት ስርአት አላቸው። ይህም በህገመንግስታቸው የተደነገገ ነው። ከዚህ በተጨማሪም በህዝብ ተወካዮች ምክር ቤት ስብሰባ ወቅት የጠቅላይ ሚኒስትሩን ሹመት ለማሳለፍ ወይንም ለመጣል በማለም (ሊቆጠር የሚገባው) ድምጽ እንደማይሰጥበት እና በአክላሜሽን ብቻ/በስያሜ ብቻ/ እንደሚታለፍ አስተያየት የቀረበበት የምክር ቤት የስራ ዘመን እንደነበረም እናስታውሳለን። በዚህ ረገድ የበለጠ መረጃ ማግኘት የሚፈልግ ካለ የምክር ቤቱን ቃለ-ጉባኤ እና ሪከርዶች መመልከት ይችላል።

- 5. ተጨማሪ ሀሳብ ለመጠቀም ያህል በኢ.ፌ.ዴ.ሪ ህገመንግስት መሰረት የህዝብ ተወካዮች ምክር ቤት አባል ያልሆነ ለጠቅላይ ሚኒስትርነት ሊቀርብ እንደማይችለው ሁሉ በህገመንግስታቸው ተመሳሳይ ድንጋጌ ያሰፈሩ ክልሎች ቢኖሩ የክልሉ ምክር ቤት አባል ያልሆነን ሰው ለክልል ፕሬዚደንትነት መምረጥ እንደማይቻል ግልጽ ነው።

